

Lånekassens høringsinnspill - Forskrift om finansavtalelovens anvendelse på kredittavtaler inngått med Statens lånekasse for utdanning

Vi viser til høring - forslag til forskrift om finansavtalelovens anvendelse på kredittavtaler inngått med Statens lånekasse for utdanning av 24. juni 2022.

Lånekassens virksomhet er i dag omfattet av gjeldende finansavtalelov, men anses i henhold til Prop. 92 LS (2019–2020) å falle utenfor ny finansavtalelovs anvendelsesområde. Justis- og beredskapsdepartementet foreslår derfor en ny forskrift som skal regulere finansavtalelovens anvendelse på kredittavtaler inngått med Lånekassen, hvor utgangspunktet er at finansavtaleloven skal gjelde for kredittavtaler inngått med Lånekassen, skjønt med vesentlige unntak.

For Lånekassen fremstår det ikke som åpenbart at låneforholdene vi som forvaltningsorgan inngår med vår kundegruppe skal være omfattet av finansavtaleloven på den måten departementet foreslår. Sentrale formål ved finansavtaleloven er å gjennomføre de privatrettslige sider av betalingstjenestedirektivet, betalingskontodirektivet og boliglåndirektivet (som ikke treffer Lånekassens virksomhet) og å sikre en god balanse i forholdet mellom tjenestetilbyderen og kunden. Finansforetakene har vesentlig mer kunnskap enn forbrukerne om finansmarkedet og tjenestene som tilbys, og det kan være vanskelig for forbrukerne å oppdage interessemotsetninger mellom tjenesteyter og kunde. I tillegg har loven som et viktig formål å forbygge gjeldsproblemer som følge av at markedet for forbrukslån har vokst kraftig. Interessemotsetningene mellom tilbyder av finanstjenester og deres kunder gjør det nødvendig med en regulering som tar særlig hensyn til ikke-profesjonelle kunder.

Vår oppfatning er at interessemotsetningene og hensynene som legitimerer finansavtaleloven, i mindre grad treffer Lånekassens forvaltning av utdanningsstøtteordninger enn tjenesteyteres tilbud av finansielle tjenester eller finansoppdrag som ledd i næringsvirksomhet. Vår virksomhet har et allmennyttig formål hvor vi i medhold av lov tilbyr lån til befolkningen etter bestemte vilkår. En kundes låneforhold med Lånekassen etableres dermed ikke fordi Lånekassen av forretningsmessige årsaker finner det opportunt, men fordi søkeren har rett på lån etter utdanningsstøtteregulverket og velger å benytte seg av denne rettigheten. I motsetning til øvrige finansinstitusjoner som finansavtaleloven er rettet mot, er våre kunders interesser og rettigheter som part i saken – og som låntaker – i hovedsak ivaretatt av og regulert i forvaltningsloven og utdanningsstøtteregulverket.

Med dette bakteppet hadde vi imøtesett grundigere redegjørelser for nødvendigheten og hensiktsmessigheten av forslagene som fremmes. Herunder hvordan regelverket og avtaleterminologien i finansavtaleloven og forskriften som foreslås, er ment å spille

sammen med vedtaksaspektet i forvaltningsloven og utdanningsstøtteleven som en rettighetslov.

Når dette er sagt, Lånecassen ser likevel at det er hensiktsmessig at flere av bestemmelsene i finansavtaleloven også skal gjelde låneforholdene vi inngår med elever og studenter, og forslaget som departementet fremmer her, er én måte å besørge dette. Et annet, og etter vårt syn bedre alternativ, er at forskriften eksplisitt nevner hvilke bestemmelser Lånecassen er omfattet av. En slik innretning gir et regelverk som er lettere å praktisere og som dessuten gir et tydeligere skille mellom vår virksomhet som forvaltningsorgan og øvrige finansvirksomheter.

Til § 2 Finansavtaleloven og Lånecassens virksomhet

Forslag til § 2 i forskriften regulerer hvilke bestemmelser i finansavtaleloven som Lånecassens virksomhet er omfattet av. Enkelte bestemmelser er eksplisitt unntatt i annet ledd, øvrige bestemmelser gjelder «så langt de passer for kredittavtaler som inngås med Lånecassen», jf. forslagets første ledd. Formuleringen “så langt de passer” gir et relativt vidt tolkningsrom, men også uforutsigbarhet knyttet til hvilke rettigheter og plikter som finansavtaleloven fastsetter for Lånecassen og våre kunder.

Vi pekte innledningsvis på at hensynene som legitimerer finansavtaleloven treffer vår virksomhet i mindre grad enn finansnæringens virksomhet. En annen vesentlig forskjell er at låneforholdene vi forvalter, allerede er omfattet av en rekke andre reguleringer, for eksempel i utdanningsstøtteleven og forvaltningsloven. Disse aspektene har betydning for tolkningen av § 2 første ledd.

Når det skal vurderes hvilke bestemmelser i finansavtaleloven som gjelder rettsforholdet mellom Lånecassen og dens kunder etter kriteriet “så langt de passer”, er det naturlig å ta utgangspunkt i hva som er nødvendig og hensiktsmessig for at Lånecassen skal utøve sitt samfunnsoppdrag som masseforvalter på en måte som svarer til kravene til oss og politiske målsettinger. Dersom en bestemmelse i finansavtaleloven hindrer eller vanskeliggjør målsettinger ved vårt samfunnsoppdrag, vil det dermed være nærliggende å anse bestemmelsen ikke å gjelde låneforholdene som studenter og elever inngår med oss.

Med forbehold om folkerettslige forpliktelser som våre låneforhold er omfattet av og som finansavtaleloven skal gjennomføre, er det på samme måte nærliggende å anse at bestemmelser i finansavtaleloven ikke passer for vår virksomhet dersom de griper inn i rettigheter og plikter som allerede er regulert av utdanningsstøtteleven, forvaltningsloven eller annet regelverk vi er underlagt som forvaltningsorgan.

Til tross for fleksibiliteten som ligger i forslagets § 2 første ledd, mener Lånecassen at tilnærmingen ikke er ideell. En bedre løsning er om ny forskrift (eventuelt nye

forskriftsbestemmelser gitt i medhold av utdanningsstøtteloven) eksplisitt nevner hvilke bestemmelser som vår virksomhet og våre kunder er omfattet av. Dette vil sikre en regulering som er forutsigbar for de som bestemmelsene retter seg mot, og det vil legge til rette for at finansavtalelovens samspill med øvrige regulering som vi er underlagt som forvaltningsorgan, er grundig drøftet og avklart.

For det tilfellet at departementet velger å ikke etterkomme vårt forslag i avsnittet ovenfor, nevner vi kort at finansavtaleloven § 3-4 (Personer med verge) og kap. VII om klagebehandling og tilsyn §§ 3-53 til 3-55 ikke er blant bestemmelsene som forskriftsforslaget sier at er eksplisitt unntatt å gjelde våre kredittavtaler. Vi anser disse å ikke omfatte vår virksomhet som følge av så langt de passer-kriteriet i første ledd, men vi ber likevel departementet vurdere om disse bestemmelsene også bør inngå blant oppramsingen i andre ledd. Klager på vedtak fattet etter utdanningsstøtteloven avgjøres i egen klagenemnd nedsatt av Kunnskapsdepartementet, og kunden kan også klage til Sivilombudet hvis han «mener seg utsatt for urett fra den offentlige forvaltningen», jf. sivilombudsloven § 7, slik at bestemmelsene i §§ 3-53 til 3-55 er overflødig. Finansavtaleloven § 3-4 gjelder «når ikke annet er særskilt bestemt». Som offentlig organ er Lånekassen omfattet av reguleringen i forvaltningsloven og vergemålsloven. Vi legger derfor til grunn at forholdet til verger og partsrettigheter er tilstrekkelig ivarettatt i disse lovene.

Vi anser heller ikke finansavtalelovens § 3-3 (Opplysninger i alminnelige vilkår og i markedsføring) å omfatte oss. Et finansforetaks markedsføring og kommunikasjon med sin kundegruppe har et annet formål og behov for regulering enn informasjonsarbeidet som vi utfører som en del av vår myndighetsutøvelse og samfunnsoppdrag.

Til § 3 Lånekassens opplysningsplikt

Forvaltningsloven forutsetter at vi gir god og rettidig informasjon til våre søkere om hans eller hennes rettigheter og plikter etter regelverket som vi forvalter. Vi ser likevel nytten av at forskriften som foreslås her, inneholder en særlig regulering av Lånekassens opplysningsplikt når våre støttemottakere skal påta seg gjeldsforpliktelser gjennom studielån.

Forslaget i utkastets § 3 innebærer at når ikke noe annet er særskilt bestemt, skal Lånekassen i god tid før det inngås avtale gi kunden avtalevilkårene og andre opplysninger som er nevnt i bestemmelsens første ledd. Hva som ligger i kravet om "i god tid før det inngås avtale", er ikke presisert i forskriften eller omtalt i høringsnotatet.

Retten til studielån fremgår av utdanningsstøtteloven med forskrifter. Vi forutsetter derfor at formuleringen "i god tid" ikke er ment å begrense en søkers rett til å velge å få utbetalt lånet når Lånekassen har truffet vedtak om at han eller hun har rett til dette etter utdanningsstøtteregelet. Vi oppfatter vilkåret snarere slik at søkeren skal ha

anledning til å gjøre seg kjent med opplysningene i god tid før vedkommende må akseptere utbetalingen.

Vennlig hilsen

Janneke Solem
underdirektør

Steve Byermoen
seniorrådgiver